

Betreft: M50 Position Paper Financiën - Aanbevelingen voor een wendbaar lokaal bestuur

Aan de InformatEUR:

De Bilt, januari 2024

Geachte heer Plasterk,

Namens de M50 willen wij u graag onze felicitaties aanbieden met uw benoeming tot informateur. Met het oog op de vorming van een nieuwe regering, achten wij het van groot belang onze visie en aanbevelingen met betrekking tot het lokale bestuur onder uw aandacht te brengen.

Gewone gemeenten met gewone mensen

De M50 is een netwerk van middelgrote gemeenten die, elk met 30.000 tot 80.000 inwoners, vaak een centrumfunctie in hun regio vervullen. In onze gemeenten wonen meer dan 3,1 miljoen inwoners: gewone mensen in gewone, gemiddelde gemeenten. Gemeenten die klein genoeg zijn om nabij te zijn bij onze inwoners en groot genoeg om daadwerkelijk iets voor hen te betekenen. Ons platform fungeert daarbij als een cruciale schakel om kennis te delen, elkaar te inspireren, gezamenlijk te experimenteren, en onszelf als collectief op de kaart te zetten. In lijn met deze filosofie, willen wij graag drie cruciale financiële punten onder uw aandacht brengen.

1. Zorg voor voldoende financiën, en dus: leefbaarheid

De financiën van de gemeenten, zoals u bekend afhankelijk van Rijksbeleid, staan immers in de komende jaren onder druk. Dat heeft grote gevolgen voor de voorzieningen van onze inwoners; van speeltuinen tot schoolgebouwen en van buurthuizen tot een schone en nette straat. Zaken die mensen dagelijks zien en ervaren. Het is niet rechtvaardig en ook niet denkbaar dat gemeenten méér worden gekort dan de overheid als geheel. Immers, juist wij moeten als goed lokaal bestuur dichtbij de mensen het verschil maken in concrete acties, of het nu gaat om woningbouw, veiligheid of bestaanszekerheid. Dat de zogeheten opschalingskorting definitief van tafel gaat is daarbij slechts een deel van de financiële oplossing.

2. Het kan eenvoudiger en dus goedkoper

De gemeentefinanciën zijn verder gebaat bij eenvoud. Dat kan met het terugdringen van het aantal Specifieke Uitkeringen (SPUK's). Deze bijna 150 individuele geldstromen vanuit de ministeries doorbreken de principiële verhouding tussen Rijk en gemeenten. Maar nog belangrijker: de talloze kleine potjes beperken de wendbaarheid van de gemeenten om het geld in te zetten op die plekken en manieren waarop zij lokaal echt iets kunnen uitmaken. Het gaat immers niet enkel om het financiële aspect, maar vooral om het behalen van maatschappelijke resultaten. Wij stellen daarom voor om de SPUK's te bundelen. Dat scheelt ook administratie en is daarmee ook nog eens goedkoper. Verder kunnen gemeenten ook vrijer worden gelaten in het onderscheid tussen incidentele en structurele uitgaven. Gemeenten krijgen daarbij meer eigen verantwoordelijkheid om zelf te bepalen hoe zij hun geld besteden, met behoud van aandacht voor de langere termijn financiële gezondheid. Het onderscheid incidenteel-structureel sluit niet aan bij de noodzaak om wendbare gemeenten te hebben die grote maatschappelijke uitdagingen binnen hun eigen context oplossen.

3. Wat doen gemeenten, en wat doet het Rijk?

Ten derde, wanneer de financiering structureel onder de maat blijft, pleiten wij voor gestructureerde teruggeefgesprekken over taken die de gemeenten niet meer doen. Het is van essentieel belang dat taken en middelen in balans zijn. Het Rijk kan de financiering niet verminderen zonder een dialoog aan te gaan over welke wettelijke taken kunnen worden afgebouwd, en hoe het Rijk deze afbouw kan faciliteren door middel van aanpassingen in wet- en regelgeving.

Wij hopen dat u deze aanbevelingen zorgvuldig in overweging wilt nemen bij de vorming van het nieuwe regeringsbeleid. Mocht u behoefte hebben aan aanvullende toelichting of verdere discussie over deze punten, staan wij graag tot uw beschikking.

Wij danken u voor uw tijd en aandacht en zien uit naar een vruchtbare samenwerking om het lokale bestuur nog beter af te stemmen op de behoeften van onze inwoners.

Met vriendelijke groet,

Sjoerd Potters
voorzitter M50